

TEDENSKÉ SLIKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto V.

V Ljubljani, dne 7. februarja 1929

6. števil.

Morski prebivalci, ki niso ribe.

Če človek pogleda morje, ne more na prvi pogled niti misliti, da obsega tako velikanske, skoraj bi rekli neskončne globočine in prostornine, kjer so nakopičena cela gorovja, razorana z globokimi dolinami. In skoraj v vseh delih morja je polno živih bitij in rastlin, ki živijo svoje življenje, kakor njihova bratska bitja na suhi, trdi zemlji. V morju pa se ne nahajajo samo ribe, nego tudi sesalci, živali s toplo krvjo, ki so radi lažjega bivanja v vodi spremenile tekom let svoje prvotne oblike in postale podobne ribam. V to vrsto spadajo največji morski prebivalci kiti, ki dosežejo ogromno težo, po več tisoč kilogramov. Ta bitja dihaajo s pljuči in ne kakor ribe s škrgami. Pa tudi žive mladiče rodijo, ki jih dolgo hranijo s svojim mlekom.

Ves ustroj njihovega trupla je zelo zanimiv. Tekom tisočletij so se jim noge spremenile v plavuti in tudi repna plavut se jim je razvila. Zakrnjeni udje se kaj dobro vidijo še na nerazvitih bitjih, vzeti iz maternih teles. Na takih se vidijo še posamezni prsti. Glede bivanja pod vodo je precej različke. Nekateri listi obstanejo po par minut pod vodo, pridejo na površino, vdihajo zrak in se zopet potopijo. Kadar izdihavajo, se vidi vodo visoko brizgniti v zrak, kar kite večkrat izda, kje se nahajajo. V nevarnosti pa se kiti globoko potopijo in ostanejo pod vodo, če je treba kar po celo uro. Kako mladiče dojijo, ljudje še niso imeli prilike opazovati, pač pa so preiskali mleko kitov. Skozi dolgo dobo let se je truplo toliko spremenilo, da kiti na suhem kmalu poginejo in sicer radi tega, ker je njihovo truplo sedaj tako prikrojeno, da se stisne skupaj. Dokler je v vodi, ga drži voda napetega, ko pa pride iz vode, nima več prave opore. Stisnjenje trupla povzroča zadušenje.

Kitov je mnogo vrst. K njim spadajo tudi delfini, ki ga vidimo na naši sliki. Delfini so nekoliko manjše vrste, a dosežejo tudi lepo dolžino, do 2 m. Delfina kaj dobro poznajo potovalci po morju. Vidijo jih spremljati ladje, katerim sledijo kar po več dni, željno pričakujoč, kaj bo iz ladje padlo za nikdar siti želodec. Takih spremljevalcev je včasih kar po več sto. Dobrodošlo jim je vse. Večinoma se hranijo z ribami in raki. Razne vrste se uničujejo medsebojno, ali celo večje iste vrste poje svojega šlabšega sovrstnika. Nekatere vrste so zelo

nevarne in trgajo kar z živih bitij kose mesa. So pravi morski roparji. Precej jih polove tudi ljudje. Dočim od večine kitov uporabljajo samo mast, za izdelavo ribjega olja, je od delfinov užitno tudi meso. Vse vrste kite in delfine bodejo ali pa streljajo s posebnimi puščicami. Kiti in njih sorodniki prebivajo po večini v površinah morja.

Pa tudi v globočinah se nahajajo bitja, ki niso prav za prav ribe. V morju živi mnogo živali, podobnih našim rakom. Med najzanimivejše take vrste spadajo morski pajki, ki dosežejo včasih ogromno velikost, kakor vidimo na naši sliki. Ime imajo zato, ker imajo velike dolge noge, podobne onim naših srečnosilcev — pajkov. Ali če opazujemo ene ali druge, kmalu opazimo veliko razliko. Dočim so naši zemeljski znanci gibčni in urni, so morski pajki skrajno neokretni in večinoma leže na morskih tleh. Obdaja jih trd apnen, bodičast oklep, ki je take barve, da se težko loči od vodnih rastlin, med katerimi se morski pajki skrivajo. Na oklepu se jim naselijo razne druge morske živalice in celo rastline se jih oprimejo. Vse to je morskim pajkom kaj dobro došlo, kajti tako maskirane je kaj težko najti. Največji, ki se nahajajo v globočinah nad 700 m pod morjem, merijo včasih do 5 m in še več preko tipalk.

Morski pajki imajo prav okusno meso in so priljubljena jed gospode in revnih slojev. Razlika obstoja navadno v načinu priprave. Ta je zopet odvisna od sredstev, ki so na razpolago enemu ali drugemu. Veliko morskih pajkov vidimo na naših ribjih tržiščih v Dalmaciji in našem Primorju. Poleg omenjenih vrst živali pa krije morje še tisoče vrst rib, od katerih še mnogo niso znane človeku.

Nekdaj v davnih časih so ljudje kaj slabo poznali morje in njegove prebivalce. Zato pa je v tem večji meri delovala njihova fantazija. Prepričani so bili, da je morje domačija naj-

strašnejših pošasti, ki nimajo drugega posla, nego da čakajo, da zgrabijo ubogo človeško bitje in ga zmaste v svojih kosmatih, plamen bruhajočih žrelih. Krokodili, sloni, levi in velike kače so pravi angeli proti sedmeroglavi znajem in kot gora visokim pošastim, ki ljubosumno čuvajo zaklade morja. Veda in moderna znanost pa sta pregnali temo nekdanjih vekov in strahote so ostale le še bajka.

Delfin, ki spada med sesalce

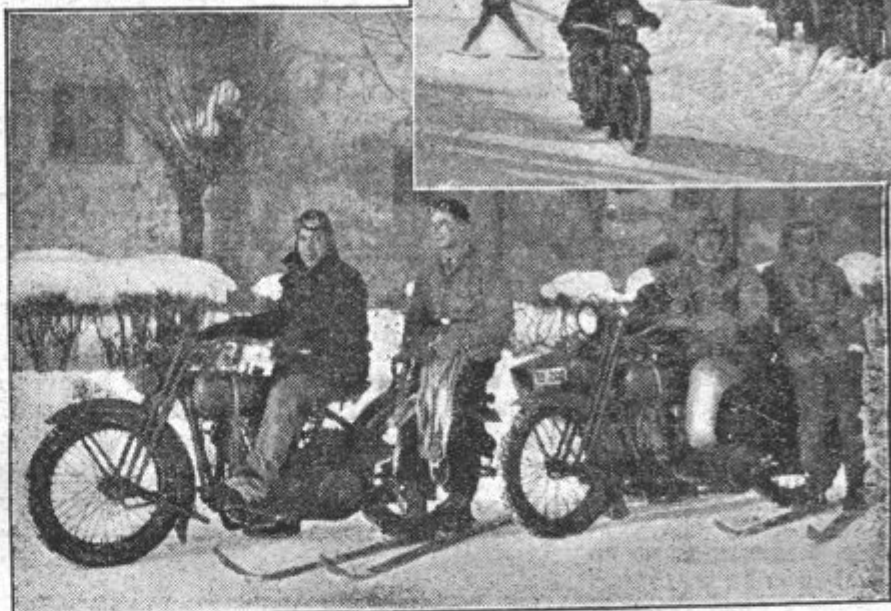
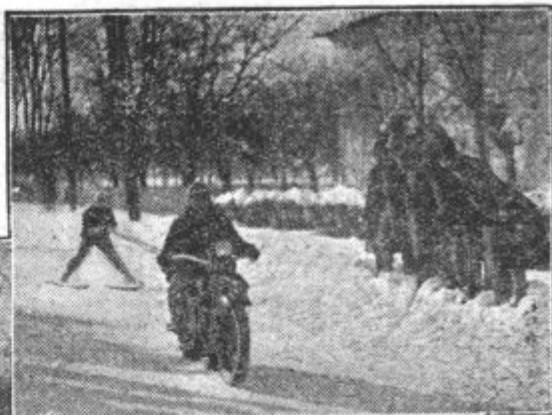

Velikanski morski pajk

Pavla Lovšetova, operna pevka iz Ljubljane, je žela uspehe v Ameriki

Priljubljena zimska zabava. Smučar se drži vrvi, ki je privezana na motorno kolo in drvi z velikansko brzino. Zgoraj voznja 70 kilometrov na uro, spodaj ljubljanska zmagovalca pri tej tekmi, ki je bila pri nas prva te vrste

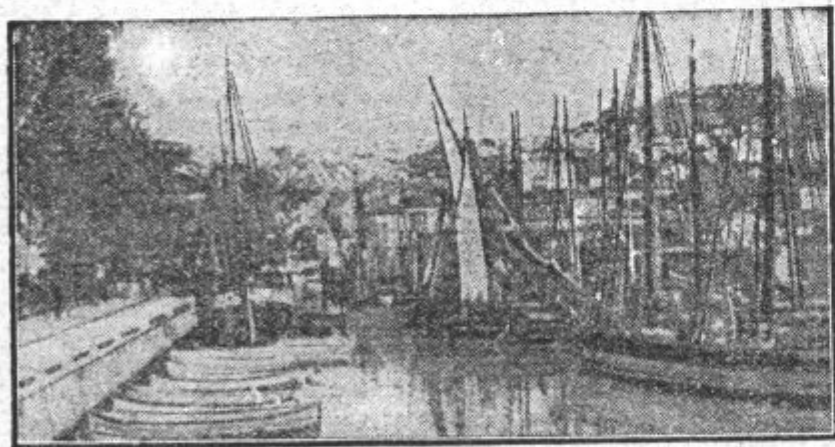

Zaslužni slovenski pisatelj Milan Pugač je umrl po dolgi mukopolni bolezni v najlepši moški dobi. Pokojnik, ki je spisal več lepih povesti, je bil tajnik Slov. matice in vodja gledališča. Rojen je bil v Kandiji pri Novem mestu na Dolenjskem. — Ljubljana je priredila vrlemu kulturnemu delavcu veličasten sprevod. S tem se mu ljudstvo ni povsem oddolžilo. Njegovo plodno življenjsko delo zasluži trajno znamenje hvalečnosti slovenskega naroda. Pisatelj sam pa si je postavil najlepši spomenik s svojimi deli.

Naše važno pristanišče v gornjem Jadranu Sušak. Na sliki vidimo most, ki veže Jugoslavijo in Italijo, na drugi (levo) pa prekop, ki loči državi. Kakor na več drugih krajih, smo bili tudi tukaj zelo prikrajšani za naše pravice in za našo jugoslovensko zemljo na korist sovražne Italije, ki nas je okrnila vsepovsod. Tisoči naših ljudi so s tem odrezani od živega telesa majke Jugoslavije in podjarmljeni. Danes so tuji na lastni zemlji in nimajo niti najosnovnejših pravic. Tirani teptajo našo besedo in so zatrli tudi ves tisk

Inženjer dr. Milan Vidmar, profesor na ljubljanski tehnični, kjer se mladina pripravlja za inženjerje, je tudi svetovno sloveč igralec šaha ki je dosegel v borbi s svetovnimi mojstri lepe uspehe in s tem tudi na tem polju proslavil naše slovensko ime in dvignil naš sloves

Dečki, ki jih ne zebe. Telovadba v snegu je zelo zdrava. Ako se v snegu hitro gibljemo, se ne prehladimo, marveč zelo utrdimy

Na levi: Diktator Španije Primo di Rivera, ki po Musolinijevem načinu hoče krotiti vročokrvne Špance. Radi njega so neprestani nemiri v državi, posebno artilerijski oficirji so mu veliki nasprotniki. Na desni: Ruski revolucionar Lev Trocki, ki je bil — kakor poročajo listi — izgnan iz Rusije, v krogu svoje družine. Baje se bo naselil v Turčiji

Pred tatovi ni nič varno. V Berlinu, kjer imajo velike banke opremljene z raznimi varnostnimi napravami, so tatovi vlomili skozi klet (spodaj vidimo izkopen vhod) in oropali banko za vrednosti nad 30 milijonov dinarjev. Prefriganim tatovom doslej še ni policija na sledi

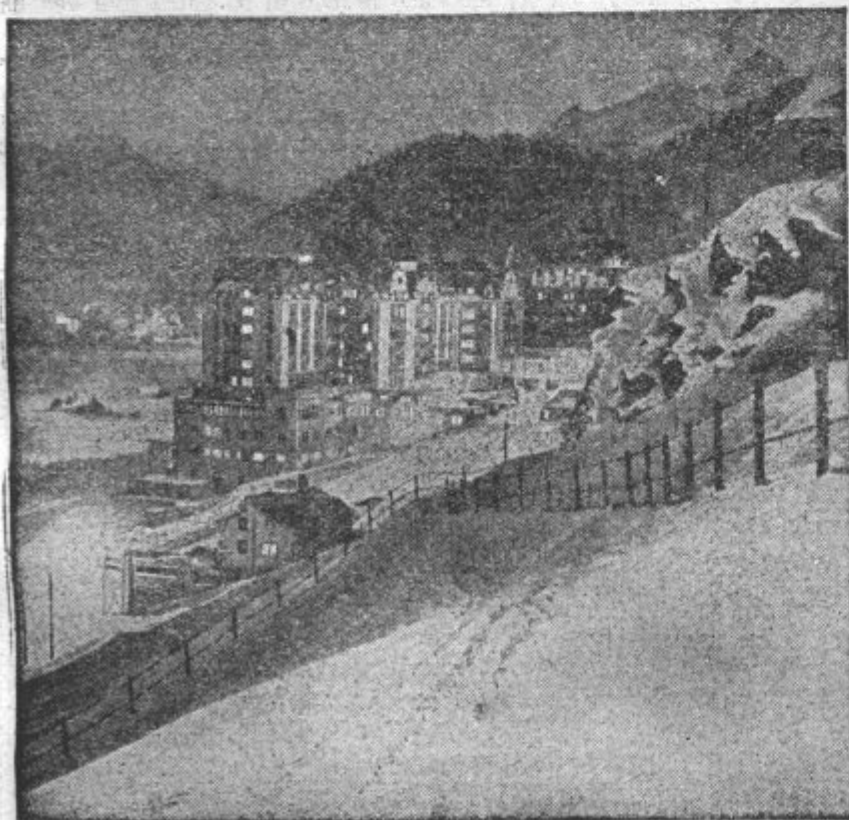

Kakor pri nas tako pripravljajo tudi po drugih deželah pozimi led za hladilnice piva in druge hladilne naprave, ki nam služijo v poletni vročini. Tako pripravljanje ledu pa so v novem času že dokaj opustili, ker imajo stroje za umeten led, ki je bolj čist in zato tudi bolj higijeničen kakor iz bajejev, mlak in rek nasekan led

Zgoraj: Roparja brata Trifun in Dimitrij Barbulovič, ki sta bila v hudem boju z orožniki v vasi Čarikovac, blizu Požarevca ustreljena do smrti

Desno: Norveški prestolonaslednik Olaf, ki se je zaročil s švedsko princeso Marto

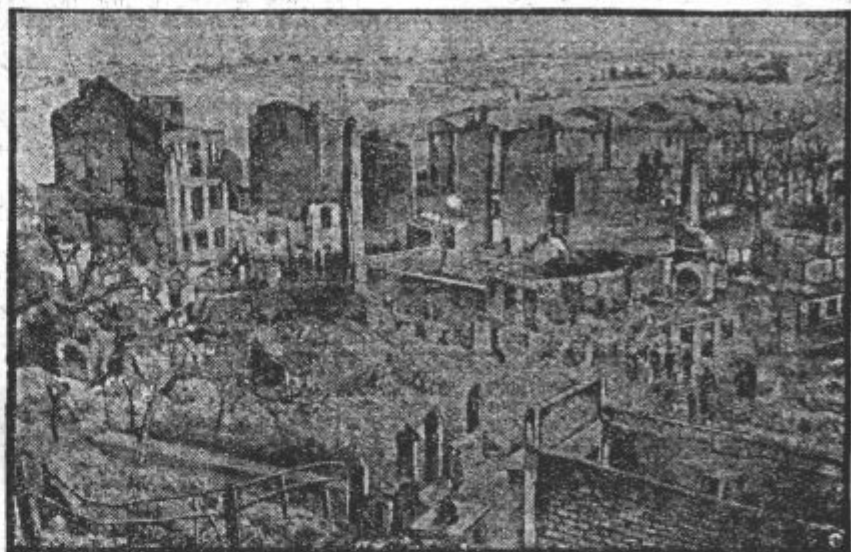
St. Moritz, znano središče zimskega športa, kjer se vsako leto zbirajo športniki iz vsega sveta, ponoči. Življenje v tem slovečem športnem kraju je zelo drago, zato je razumljivo, da posečajo kraj izključno samo najbogatiji sloji. Mi, Slovenci smo skromni in se zadovoljujemo s svojimi, morda še lepšimi kraji

Na dolgi sliki zgoraj poljšja godba, ki so jo poslali na zadnji semenj kožuhovalne iz Kočevja. Na levi po polhih ogledano drevo. Kakor vidimo polhi niso tako nedolžni, kakor bi kdo prvotno mislil. Veliko škodo povzročajo tudi pri pticah pevka

V Carigradu, v nekdanji prestolnici Turčije, večkrat izbruhnejo veliko požari in uničujejo stare zgodovinske dele mesta. Tako je pogorel tudi pred nekaj dnevi velik del mesta, kjer so bili naseljeni največ reveži

Na spodnji sliki vidimo, kako je izgledala ladja Krištofa Kolumba, ki je odkril Ameriko in prvi odprl pot preko širokega morja

16letna Musolinijevi hči Eda

Kabul, prestolnica Afganistana, kjer se bijejo boji za oblast države,

Nadvojvoda Oton, sin pokojnega avstrijskega cesarja Karla.

